

Henryk Paner, Zbigniew Borcowski

Gdańsk, St. 7, AZP: 12-44

Informator Archeologiczny : badania 23, 85-86

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

przedstawiała się inaczej. Możliwe, że front zabudowy był odsunięty od linii ulicy, jak to miało miejsce przy ul. Sukienniczej. Szczególnie ważnym elementem tych badań było stwierdzenie (po raz pierwszy w Elblągu) istnienia w początkowej fazie miasta dużej działki i jej późniejszego podziału na dwie.

Układ budynków drewnianych na działkach od ul. Rybackiej jest bardziej skomplikowany z racji małych przebadanych powierzchni. Najistotniejszym elementem jest jednak potwierdzenie granic działek przynajmniej w trzech poziomach. Linie te powtarzają później gotyckie mury.

Najniższy poziom zabudowy drewnianej w tej partii miasta znajdował się na rzędnej około 0,00-0,15 m npm. Natomiast pierwotna próchnica zachowana jest na poziomie około 1,10-1,30 m ppm, potwierdzając bardzo duży spadek terenu w kierunku rzeki.

Tegeoroczne badania dostarczyły dalszych interesujących wyrobów ceramicznych, szklanych, skórzanych, metalowych, itp. Na uwagę zasługuje duża kolekcja fajansów holenderskich z XVI-XVII w.

Badania będą kontynuowane.

Gdańsk, ul. Grodzka 6-7,
St. 1, AZP: 12-44/— nie bad.

Pracownie Usług Archeologicznych, Historycznych i Konserwatorskich —
„Archikon” i Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku.

Badania ratownicze prowadzili mgr Henryk Paner i mgr Zbigniew Borcowski (autorzy sprawozdania). Finansował Zespół Autorskich Pracowni Architektonicznych w Gdańsku. Pierwszy sezon badań. Wczesnośredniowieczny wał obronny grodu gdańskiego. Umocnienia krzyżackiego zamku.

Badana część stanowiska leży pomiędzy ul. Grodzką i północnym brzegiem Motławy w obrębie posesji nr 6 i 7 przy ul. Grodzkiej.

Prace prowadzono w dwóch etapach.

Etap I realizowano w dn. 22.03. do 3.04.1989, po stwierdzeniu przez inspektora d/s archeologicznych miasta Gdańska, występowania w wykopie budowlanym relikwów architektury średniowiecznej i fr. wczesnośredniowiecznych konstrukcji obronnych.

Etap II prac archeologicznych, związany z poszerzeniem wykopu budowlanego przeprowadzono w dn. 3.08 do 14.08.1989.

W trakcie prowadzonych działań ratowniczych udokumentowano już odkryte fr. murów gotyckich wiążących się zapewne z umocnieniami krzyżackiego zamku i posadowionych na zewnętrznym stoku wału obronnego grodu gdańskiego.

Przebadano też zachowane partie wału stwierdzając występowanie konstrukcji izbicowych i przekładkowych. Próbkę drewna z w/w konstrukcji przekazano do analiz dendrochronologicznych. W wypełniku izbic natrafiono na fr. wczesnośredniowiecznej ceramiki naczyniowej, fr. kości, huski i ości rybie, fr. przedmiotów bursztynowych, fr. szkła naczyniowego, paciorek szklany oraz znaczne ilości pestek, nasion, orzechów laskowych itp.

Stwierdzono w obrębie wału dwie, a miejscami trzy warstwy wyraźnej spalenizny. Stopa wału znajdowała się na głęb. ok. 0,25 m poniżej p.m. W odległości ok. 2,2 m na południe od w/w muru gotyckiego odsłonięto pozostałości drugiego, gotyckiego muru ceglanego posadowionego na fundamencie z granitowych otoczków połodowców. Biegnie ona na badanym odcinku prawie równoległe do muru nr 1. W obydwu murach stwierdzono ślady napraw i przebudów.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Badania zakończono zalecając inwestorowi zachowanie i wyeksponowanie odkrytych fragmentów murów gotyckich w piwnicach wznoszonego budynku, co zostało zrealizowane.

Gdańsk,
St. 7, AZP: 12-44

Pracownie Usług Archeologicznych, Historycznych i Konserwatorskich —
„Archikon” i Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania ratownicze prowadzili mgr Henryk Paner i mgr Zbigniew Borcowski (autorzy sprawozdania). Finansował: Wojewódzka Dyrekcja Inwestycji w Gdańsku. Pierwszy sezon badań. Osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytne.

Stanowisko leży na parceli narożnej u zbiegu ul. Straganiarskiej i Różanej. W dn. 19.05.1989 dokonano inspekcji wykopu budowlanego pod tzw. Dom Aktora w Gdańsku, stwierdzając występowanie relikwów zabudowy drewnianej i murowanej oraz znaczną liczbę zabytków ruchomych jak fr. ceramiki naczyniowej, obuwia skózanego, kości, szkła itp.

Decyzją inspektora d/s archeologicznych miasta Gdańska wstrzymano prace budowlane i zobligowano inwestora do sfinansowania ratowniczych badań archeologicznych.

Prace prowadzono od 19.05 do 30.06.1989 r. przy udziale średnio 6-8 pracowników fizycznych, 2 rysowników, konserwatora i 3 archeologów. Sporządzono dokumentację odkrytych relikwów oraz dokumentację stratygraficzną w obrębie wykopu budowlanego. Następnie eksplorowano 8 wykopów sondażowych wytyczonych w miejscach występowania obiektów drewnianych i murowanych.

Pod profilem zachodnim wykopu budowlanego (o pow. ok. 272 m²), w wykopie II odkryto mur ceglany mur gotycki z łękami konstrukcyjnymi, posadowiony na oszalowanym fundamencie kamiennym, pierwotnie zapewne

stanowiący wschodnią ścianę kamienicy. Wykop fundamentowy muru zniszczył zachodnią część budynku drewnianego z którego zachowały się czworokątne w przekroju belki podwalinowe ułożone na zrąb zalegające obecnie 0,12 m poniżej p.m. W odległości 1,6 m na wschód od w/w obiektu natrafiono na studnię-szambo (?) skonstruowaną z trzech ustawionych na sobie beczek drewnianych z których usunięto dwa. Wysokość całej konstrukcji wynosiła 3 m. Stwierdzono, iż pierwotnie obiekt składał się z dwóch beczek wkopanych prawdopodobnie w 2 poł. XIV w; trzeci segment dostawiono w wieku XV.

Wewnątrz wypełniska natrafiono na fr. naczyń polewanych i kamionkowych, fr. cegieł gotyckich, cebrzyk drewniany oraz fr. ceramiki redukcyjnej. Stwierdzono, iż najniższy segment konstrukcji został wkopany ok. 1.1 m poniżej poziomu stropu calca tj. na głęb. 1,7 m poniżej obecnego poziomu morza.

W centralnej i wschodniej części wykopu budowlanego (wyk. III, VII i VIII) natrafiono na belki podwalinowe ułożone na palach o średn. 30-35 cm, stanowiące pozostałości fundamentów zabudowy z okresu nowożytnego (XVII — XVIII w). Ponadto w obrębie całego wykopu budowlanego zarejestrowano 34 pale o średnicy od 20 do 40 cm zinterpretowane jako relikty konstrukcji nowożytnych. W trakcie dokumentowania dna wykopu budowlanego w odł. 1,1 m na północ od studni-szambo odkryto drugi obiekt tego typu wykonany w formie drewnianej skrzyni z potężnych bal. Wymiary 2,2 x 2,2. Górna krawędź skrzyni znajdowała się na poziomie 0,86 m n.p.m., tj. ok. 0,25 m poniżej dna wykopu. Stwierdzono, iż na stropie wypełniska szamba nr 2 zalega gruba warstwa wapna co świadczy o celowym zaprzestaniu jego użytkowania. Wewnątrz tylko częściowo eksplorowanego obiektu, natrafiono na fr. ceramiki naczyniowej datowanej na XVII-XVIII w.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Badania nie będą kontynuowane.

Gniewoszów, woj. wałbrzyskie,
Zamek „Szczerba”,
St. I, AZP: 99-24/3

Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Czesław Francke. Badania finansowały: KZA w Wałbrzychu oraz Uniwersytet Wrocławski w ramach programu badawczego „Przeobrażenia społeczne i narodowe na Śląsku”. Piąty sezon badań. Zamek średniowieczny (XIV w. — 1428 r.).

Wykopalka poprzedzona pracami porządkowymi. Wycięto kilkanaście drzew wcześniej rozsadzających zabytkowe mury. Wykonano bariery zabezpieczające wykopy oraz ułatwiające poruszanie się po terenie zamku. Wzniesiono 13,5 m długości pomost komunikacyjno-widokowy łączący dwa dłuższe boki części mieszkalnej. Pomost przerzucono na wysokości 3,5 m nad poziomem użytkowym pomieszczenia, z którego wychodziło się do 3 dalszych piwnic.

Prace wykopaliskowe prowadzono na obszarze jednego z pomieszczeń oraz w rejonie bramy głównej.

Pomieszczenie B to piwnica z poziomem użytkowym znajdującym się na głębokości 400-500 cm poniżej dziedzińca zamku. Pracami objęto nawarstwienia zalegające nad nim oraz leżące poniżej relikwów kolebki. W ten sposób przebadano warstwy związane nie z jednym, lecz z dwoma lub nawet trzema pomieszczeniami (pomieszczenie B oraz pomieszczenia znajdujące się nad nim). W sumie przekopano nawarstwienia mierzące blisko 400 cm grubości.

W wyniku prac odsłonięto związane z tą piwnicą pozostałości wejścia, wętki ściiennej oraz kolebki. Z wejścia o szerokości 143-153 cm, głębokości 125 cm i zachowanej wysokości do ok. 200 cm zachował się bok obramienia oraz próg wykonane z piaskowca. Z wejściem wiązały się także kamienne schody prowadzące w głąb piwnicy. Odsłonięto jeden ze stopni. W ścianie w której znajdowało się wejście zachowały się pozostałości dwupoziomowej wętki z półką wykonaną z jednego bołku skały. Pełne wymiary wętki są trudne do odzwierciedlenia. Dolna część miała ok. 90 cm szerokości, 82 cm wysokości przy 40-50 cm głębokości. Z układu kamieni związanymi z górną częścią można wnosić, że wętką zakończoną była ostrołukiem lub wręcz trójkątem. Kolebka przykrywająca piwnicę zachowała się fragmentarycznie, a jej najzdrowsze partie wiążą się z obu dłuższymi bokami pomieszczenia. Zawałeni uległa partia szczytowa. Odsłonięto jedną z pach. Styk ściany oraz zewnętrznej strony sklepienia znajdował się o 97 cm wyżej od poziomu progu wejścia do piwnicy. Do drugiej pachy jeszcze nie dotarto, skądinąd wiadomo, że tworzyły ją 2 sklepienia. Stwierdzono, że czoło sklepienia na szerokości wejścia zostało cofnięte w głąb wnętrza piwnicy. W ten sposób powiększono przestrzeń pomiędzy wewnętrzną stroną sklepienia a stopniami schodów. Kolebka miała ok. 45 cm grubości przy przypuszczalnie zmiennym łuku jaki wykrywała (400-450 cm), co uwarunkowane było lekko trapezowatym rzutem pomieszczenia. W związku z tym, że jeszcze nie dotarto do poziomu użytkowego piwnicy jej badania będą kontynuowane.

Z warstw gruzu i ziemi zalegających w obrębie opisywanego pomieszczenia oraz zalegających nad nim wydobyto ponad 2 tysiące ul. ceramiki, 435 gwoździ, 342 ul. kości, 7 płytek zbroi (zbrojniki) oraz groty, fr. noży i części różnego rodzaju okuć. Na uwagę zasługują liczne fr. detali architektonicznych w większości przypadków ze śladami silnego przepalenia. Część z nich można wiązać z obramieniami wejść oraz laskowaniem okien. Do cennych należy zaliczyć fr. niewielkiego, wielobocznego „naczynia” z piaskowca będącego zapewne pojemnikiem na święconą wodę (kaplica zamkowa?). Ponadto znaleziono fr. figurki glinianej przedstawiającej kobietę Madonnę, wyobrażenie którejś ze świętych (z resztkami białej malatury i z otworem w podstawie) oraz egzemplarze całych i fragmentów kul kamiennych.

Bramę główną zlokalizowano w trakcie badań w 1986 i 1987 r. W 1989 r. wykopem o powierzchni ok. 21 m² objęto jej część nie badaną oraz przedbramie od strony zewnętrznej. Brama zachowana w partii przyziemnej zasypała była gruzem o miąższości dochodzącej do 200 cm. Ustalono, że brama miała 285 cm szerokości, 260-265 cm głębokości (grubość muru obwodowego) przy zachowanej wysokości sięgającej 200 cm. Poziom